

427931

Revisioon

9. det. 40
296.

antud töö "Tööstuste kutseühingud, Ametiühingud" kohta, mis esitatud märgusõna all "Kes ei tee tööd, see ei pea ka sööma."

Töös referentidele läbi NSVL ja ENSU norme ametiühingute struktuuri ja ülesannete kohta, kuna need lähemalt analüüsivõimata ja meil praegu ülesannevõimalustel kehtivad norme eraldamata veel mitte kehtivatest üldlühikestest normidest. Töös juhtub täiesti teoreetiline osa, on arnult arfildatud vaetarat normistruktuur. Töös juhtub täpne allvõtte määramine, teatris on viidatud arnult vaetaratele töökoodeks ja kaardite ja aruaste ametiühingute komiteede määruse vaetaratele paragrahvile. Kõige eelle tõttu juhtub esitatud töö teadusliku nurkumise meeloom; tööd tuleb võtta kui populaarseid raatlust.

Arvamused:

ei vääri üldse antuda.

Tartu, 8. det. 1940. a.

A. Kaelas

Ühinen nms. A. Kaelas'i revisiooniga.

Tartu, 8. det. 1940. a.

mag. V. Pooka-Gründel.

Ühinen nms. A. Kaelas'i revisiooniga.

Tartu, 11. apr. 1941.

M. Sõmer.

postiga 1. XI 40

2

"Kes ei tee tööd, see ei pea ka sööma."

E. V.

TARTU ÜLICOOLI
ÕIGUSTEADUSKOND

1. nov. 1940

Nr 296
TARTU

TÖÖVÕTJATE KUTSEÜHINGUD.

AMETIÜHINGUD.

Märisse hindajaks
suus suus V. Poska - Grunthal'i ja A. Kaalari.
Reklamsiooni kriteeriumi hindajaks 20. detsembris s.a.
25. XI 40
H. Kõrre

Oktoober 1940.

2

Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu

427931

Auhinnatöö teemaks on välja kuulutatud
"Töövõtjate kutseühingud".

Kuna ENSV -s on hakatud ametlikult tarvitama sõna kutseühingu asemel ametiühing, siis on ka käesolevas töös järjekindlalt tarvitatud töövõtjate kutseühingu asemel sõna ametiühing.

29. oktoobril, 1940.a.

L ü h e n d e i d:

NSVL - Nõukogude Sotsialistlikkude Vabariikide Liit.

ENSV - Eesti Nõukogude Sotsialistlik Vabariik.

EAK - Eesti Ametiühingute Keskliit.

TSK - Tööseaduste Koodeks.

S i s u k o r d.

Eessõna.

I. AMETIÜHINGUTE KESKORGANISATSIOONID.

1. Eesti Ametiühingute Keskliit.
2. Ametiühingute Keskkomiteed.
3. Ametiühingute linnakomiteed.
4. Maatöölise Ametiühing.

II. AMETIÜHINGUTE LÄHEM KORRALDUS JA JAOTUS.

1. Asutamine.
2. Liikmed.
3. Liikmemaks.

III. AMETIÜHINGUTE ÕIGUSED.

IV. AMETIÜHINGUTE ALLORGANISATSIOONID.

1. Komiteed.
  - A. Komiteede asutamine.

B. Komiteede koosseis ja sisemine töökorraldus.

a. Liikmete arv

b. Komiteede organid.

C. Komiteede volituste kestvus.

D. Komiteede ülesanded.

2. Komisjonid ja toimkonnad.

A. Jaoskonna komiteed.

B. Rühmorganisaatorid.

C. Komisjonid.

a. Palgakomisjonid.

b. Elukorterite ja olustiku komisjonid.

c. Kultuuritöö komisjonid.

d. Spordiühingud.

e. Vastastikused abistamise kassad.

g. Nais-ühiskondliku tegevuse nõukogud.

3. Klubid.

V. SOTSIAALKINDLUSTUS JA TÖÖKAITSE.

Lõppsõna.

ADDRESS

The following is a list of the names of the persons who have been elected to the office of the President of the United States, and the names of the persons who have been elected to the office of the Vice President of the United States, in the year 1800.

The names of the persons who have been elected to the office of the President of the United States, in the year 1800, are:

The names of the persons who have been elected to the office of the Vice President of the United States, in the year 1800, are:

The names of the persons who have been elected to the office of the President of the United States, in the year 1800, are:

The names of the persons who have been elected to the office of the Vice President of the United States, in the year 1800, are:

EESSÕNA.

Ametiühingute kohta oli Eesti Vabariigis kehtiv 19. aprillil 1938.a. dekreedina antud Tööliliste kutseühingute ja nende liitude seadus, mida aga ei saadud tegelikku ellu rakendada, ega selles seaduses ettenähtud alustel ametiühinguid ja nende organe moodustada. Ametiühinguid juhtis kuni 21. juunini s.a. sisekaitse-ülema poolt nimetatud Töövõtjate Kutseühingute Keskliit, keda täiendati tema enese poolt koopteeritud liikmetega. Kongress jäi kokku kutsumata, nõukogu moodustamata, keskliit valimata - seadus ellu viimata.

21. juuni ülestõus s.a. lõpetas Töövõtjate Kutseühingute Keskliidu tegevuse. Sellest ajast peale hakati ametiühinguid organiseerima uutel alustel, mis

vastavad NSVL-s kehtivatele korraldustele ja eeskirjadele. See töö on veel pooleli, kuna NSVL seadused, mis üleliidulise jõuga ja kehtivad ka liiduvabariikides, ei ole veel eesti keeles avaldatud. ENSV seadusandlus võtab lähtekohaks NSVL -s kehtivad seadused ja määrused. Neis NSVL seadustes ja määrustes, millega tuleb kooskõlastada liiduvabariikide seadused ja määrused, on vastavad viited. ENSV ametiühingute ümberkorraldamisel niipalju, nagu see seni määrustes ja juhistes avaldunud, on aluseks võetud NSVL -s kehtiv ametiühingute korraldus ja selle alused.

Sellepärast tuleb ENSV ametiühingute korralduse juures käsitada NSVL -s kehtiva Tööseaduste koodeksi 1937.a. väljaande §151 - §167 ja teistes § -des sisalduvaid norme; samuti ametiühingute organite kohta valitsusasutiste, Kommunistliku (b) Partei ja Üleliidulise Ametiühingute Kesknõukogu (VZSPS) antud määrusi ja eeskirje.

Oktoobri suur sotsialistlik revolutsioon tegi lõpu NSVL -s neile ühiskonna arenemise alustele, mis olid omased kapitalismile. NSVL majanduselu areneb sot-

sialistlikkudel alustel, luues eeldusi kommunismi teostamisele. Samadele alustele on 21. juunist s.a. alates viidud ENSV majanduselu. Uutele alustele on NSVL -s rajatud ka ametiühingud, mis on organiseeritud valmistus- (tootmis-) alade järgi.

Ametiühingud NSVL -s koondavad kõigi kutsete töölisi ja teenijaid. "See ei ole parteiline organisatsioon. Ametiühinguid võib nimetada meil valitseva töölisklassi viimase kui ühe liikme organisatsiooniks.

Nad on kommunismi kooliks. Nad eraldavad oma keskelt paremaid inimesi kõigi alade töö juhtimiseks. Nad teostavad sidet töölisklassi koosseisu esirindlaste ja mahaäänute vahel. Nad seovad töölistmasse töölisklassi eelväega (avangardiga)". (Stalin).

NSVL -s, ühes arvatud ka tema uued vabariigid, on ametiühingutel kõigepealt suur osatähtsus majanduselu arengus. Ametiühingutel ja tema organitel lasub tööproduksiooni ja töökvaliteedi tõstmise ning töödiscipliini kõvendamise ülesanne. Ametiühingud värbavad oma liikmeid valmistuse (tootluse) tõstmiseks aktiivsele

tööle, juhivad massilist tööd, mis kindlustab töös sotsialistliku võistluse arengut ja stahhaanovliku liikumise tõusu.

Ametiühingud võtavad osa riigi valitsemisest, teostades riiklikku järelvalvet töökaitse seaduste täitmise üle, valitsedes riikliku kindlustussummade üle ja valvavad riigiasutuste ja kaubandusliste organisatsioonide töö üle. Koosõlas Stalini konstitutsiooniga ametiühingutel on õigus esitada oma kandidaate nõukogude saadikuteks.

Nõukogude ametiühingud hoolitsevad kõigiti oma liikmete ja nende perekondade elutingimuste eest; annavad neile sotsiaalkindlustuses ette nähtud alustel toetust haiguse, invaliidsuse, vanaduse jne. korral.

Nõukogude ametiühingud kasvatavad oma liikmeid kommunismi vaimus, teevad nende keskel poliitilist ja kultuurilist tööd.

1938.a. oli NSVL ametiühingutes 23.800.000 liiget, olles ühendatud 168 tööala ühingusse valmistusterritoriaalse põhimõtte järgi. Kõiki NSVL ametiühinguid juhib Üleliiduline Ametiühingute Kesknõukogu.

I. A M E T I Ü H I N G U T E
K E S K O R G A N I S A T S I O O N I D.

1. E E S T I A M E T I Ü H I N G U T E K E S K L I I T.

ENSV-s on Eesti Ametiühingute Keskliit kõrgemaks, juhtivaks ja kontrollivaks ametiühingute organisatsiooniks. EAK annab vastavaid juhiseid ja määrusi, mis on kohuslikud ametiühingutele.

EAK moodustatakse ametiühingute esindajaist. Praegune EAK koosneb peaaesjalikult enne 21. juuni asutatud ametiühingute esindajaist.

EAK organeiks on: a) juhatus, kes koosneb esimehest, abiesimeestest, sekretärist, laekurist ja teistest liikmetest; b) sekretariaat, kes täidab jooksvaid ülesandeid.

Töökorralduse otstarbel on EAK jaotatud osakondadesse, millel igal juhataja ja liikmed. Nii on EAK juurde loodud organisatsiooni osakond, millel on organiseerimise ja üldise kontrolli funktsioonid; kultuurosakond, millel ülesandeks mitmesuguste üldiste juhtnõrde andmine ametiühingute

kultuuriliste ürituste alal, nende tegevuse ühtlustamine ja kontroll; p a l g a s a k o n d, millel on ülesandeks palgatariifide ja palgatingimuste kavade väljatöötamine, nende ellurakendamiseks ettepanekute tegemine ja kontroll; s o t s i a a l o s a k o n d, millel on ülesandeks puhkekodude, sanatooriumide korraldamine, kavandite koostamine ja edaspidi ka sotsiaalkindlustuse teostamise üldine rakendamine ametiühingute organite kaudu; m a j a n d u s o s a k o n n a l e ja k a n t s e l e i l e kuulub ametiühingute majandusliku korraldamise üldine juhtimine, selleks korralduste väljatöötamine ja nende ellurakendamise eest hoolitsemine. Peale osakondade töötab EAK juures p l a a n i k o m i s j o n, mille ülesandeks on ametiühingute alal igasuguste plaanide ja kavandite koostamine.

Põhimõtteliste ja üldtähtsate küsimuste arutamiseks võib EAK kokku kutsuda kongresse.

2. AMETIÜHINGUTE KESKKOMITEED

Ametiühingute keskkomiteed on organiseeritud valmistus- (tootmis-) alade järgi. Nii näiteks on loodud

ENSV -s Tekstiiltöölise Ametiühingute Keskkomitee, Tervishoiutöölise Ametiühingute Keskkomitee, Kommunaaltöölise Ametiühingute Keskkomitee, Metallitöölise Ametiühingute Keskkomitee jne.

Ametiühingute keskkomiteed juhivad üleriigiliselt nendesse kuuluvate ametiühingute tegevust.

3. AMETIÜHINGUTE LINNAKOMITEED.

Ametiühingute linnakomiteed moodustatakse suuremais linnades, näiteks Tallinna, Tartu, Narva Komitee. Linnakomiteed on moodustatud kohapealsete ametiühingute esindajaist. Linnakomiteed juhivad vastava linna kõikide ametiühingute tegevust, olles ametiühingute ülelinnaliseks keskuseks.

Ametiühingute linnakomiteed alluvad oma tegevuses Eesti Ametiühingute Keskliidule, nagu ametiühingute keskkomiteedki.

4. MAATÖÖLISTE AMETIÜHING.

Maatöölise ametiühing koondab kõiki maal töö-

tavaid töölisi ja teenijaid. Maatöölise Ametiühingusse ei kuulu mitte ainult põllutöölised, vaid ka maal teistel aladel töötajad - kõik töölised ja teenijad.

Maatöölise ametiühingu kohapealseiks organeiks on osakonnad, mis kujutavad enesest kohapealseid ametiühinguid kõigi nende funktsioonidega.

II. A M E T I Ü H I N G U T E L Ä H E M K O R R A L D U S.

1. ASUTAMINE JA JAOTUS.

Ametiühingud koondavad kodanikke, kes töötavad töölepingu alusel riiklikes, seltskondlikes ja erettevõtetes, asutustes ja majapidamistes. (TSK §151).

Ametiühingud, mis on organiseeritud nende organisatsioonide vastavate kongresside poolt määratud alustel, ei kuulu enam mingile registreerimisele riigiasutustes, vaid registreeritakse neid ühendavais ühingutevahelistes organisatsioonides korras, mis määratud ametiühingute ülemaaliste kongresside poolt. (TSK §152).

Kõiki teisi ühendusi, mis pole registreeri-

tud eelmainitud korras ametiühingutevahelistes organisatsioonides, ei või nimetada ametiühinguteks ega oma need viimaste õigusi. (TSK §153).

Eesti Ametiühingute Keskliidu poolt 23. augustil k.a. välja antud ametiühingute põhistruktuuri juhiste järgi korraldati ümber senised ametiühingud.

Selle järgi jagunevad ametiühingud:

a) tööstusharude ametiühinguteks,

b) väikelinnade palganõuetöölise üldühinguteks.

Tööstusharu organisatsiooni all mõeldakse ametiühingut, kuhu kuuluvad kõik teatud tööstusharus töötajad, vaatamata nende kutselisele tegevusele. Nii ei saa moodustada velskerid, õed, masseerijad, apteekrid eri ametiühinguid, vaid kuuluvad kõik tervishoiutöölise ametiühingusse.

ENSV -s endiste paljude pisiametiühingute asemele asutati 20 t s e n t r a l i s e e r i t u d a m e t i ü h i n g u t. Tööstusharu ametiühingute keskkomitee ülesandeks jääb juhtida ja ühtlustada vastava

tööstusharu käitise ametiühingute tegevust kõigil aladel. Seni tegutsenud pisiametiühingud liitusid EAK poolt kujudatud ametiühingutega.

2. LIIKMED.

Ametiühinguisse võivad koonduda kõik tööliised ja teenijad- kõik töötajad, kui nad tunnustavad ametiühingulisi põhimõtteid ja ei ole oma tegevuses esinenud tööliisklassi vaenlastena.

Juhtivatesse organitesse, juhatusse ja revisjonikomisjoni ei või EAK juhiste järgi valida kaitseliidu, vapside ega isamaaliidu endisi juhtivaid tegelasi.

3. LIIKMEMAKS.

Eesti ametiühingutes on liikmemaksu määramisel olnud mitu süsteemi. Liikmemaksu on makstud kategooriate järgi, kõrgematele palkadele vastab suhteliselt suurem maks. Teiseks on olnud kindel summa, näiteks 50 senti kuus, kusjuures liikmemaksu suurus oli kõigile

liikmeile ühesugune. Kolmandaks on maksetud teatav % palgast.

EAK soovitab maatöörahma ühingus määrata liikmemaksuks vähemalt 25 senti kuus, tööstustöolistele ja teistele ametiühingute liikmetele 1% palgast.

Liikmemakse kasseerivad usaldusmehed juhatuse määramisel töökohtadel ja vastavad funktsionäärid ametiühinguis. EAK saadab välja liikmemaksu margid, mis kleebitakse liikmeraamatusse ja mille kontšud kinnitatakse ametiühingus liikme kartoteegi kaardile.

Ametiühingute tegevuse laienemisega suurenevad ametiühingute rahalised läbikäigid. Tsentraliseeritud tegevuse juures tulevad ametiühingute eelarved kinnitamisele keskkomiteedes ja keskkomiteede eelarved EAK -s.

III. A M E T I Ü H I N G U T E

Õ I G U S E D.

Ametiühingutel NSVL Tööseaduste Koodeksi järgi on õigus: a) omandada ja valitseda varandusi, b) toimida kehtivate seaduste alusel igasuguseid lepinguid, tehinguid jne. (TSK §154).

Kõik riigiorganid peavad ametiühingutele ja neid ühendavaile liitudele osutama kaasabi, andma neile sisustatud ruume töö- ja ühingute hoonete sisseseadmiseks; soodustusi posti, telegraafi, telefoni, raudtee- ja veetee ühendustel jne. (TSK §155).

Käitise sisekorramääruste kohta on tarvilik ametiühingu nõusolek. (TSK §54).

Töölistele ja teenijatele, kes on tööst vabastatud ametiühingu valitavale kohale valimise tõttu, hoitakse endine töökoht alles. (TSK § 77').

Ametiühing sõlmib tööliste ja teenijate esindajana tööandjaga kollektiivlepinguid (TSK §15), kusjuures viimaste eest ei kanna ametiühing varanduslist vastutust. (TSK §20).

Ametiühingu nõudmisel võib lõpetada igat töölepingut. Kui sellega ettevõtja ei nõustu, siis võib ametiühing kaevata konfliktide lahendamise korras. (TSK§49)

IV. A M E T I Ü H I N G U T E A L L O R G A N I S A T S I O O N I D.

1. KOMITEED.

A. Komiteede asutamine.

NSVL Tööseaduste Koodeksi §156 järgi on ametiühingute esimeseks organiks ettevõtteis, asutis või majapidamistes tööliste ja teenijate (vabrikute, tehaste, kaevanduste, ehituste, kohalik) komitee. Komitee puudumisel asendab teda a m e t i ü h i n g u v o l i n i k.

NSVL seaduse-eeskirjade kohaselt ENSV -s loodud ametiühingute komiteed ühest küljest asendavad seni kehtinud töölisvanemate instituuti, teisest aga viivad ametiühingud käitistesse.

Komitee valimise kord määratakse vastava ametiühingu poolt. (TSK §156).

Sõja- ja mereväe ametkondades organiseeritakse tööliste ja teenijate komiteed eriseaduste alusel, mis antud kokkuleppel NSVL Sõjanõukogu ja Üleliidulise Ame-

tiühingute Kesknõukogu vahel. (TSK §156).

Eesti Ametiühingute Keskliidu juhatus koosolekul 30. augustil vastu võetud riiklikes ja kooperatiivsetes käitistes ametiühingute komiteede ja volinikude valimiskorda käsitleva määruse järgi, mis jõustus avaldamisega ajalehtedes: kõigis käitistes ja asutustes, kus töötab vähemalt 25 töötajat välja arvatud sõjaväeosad ja politseiametkond, valitakse ametiühingute komiteed.

Kui ametiühingu juhatus peab vajalikuks ja selleks on EAK eelluba, võidakse komiteede moodustamiseks kaks ühe tööstusharu või tööala käitist või asutist lugeda üheks käitiseks või asutiseks.

Käitises või asutises, kus töötajaid on vähem kui 25, valitakse a m e t i ü h i n g u v o l i n i k.

Käitise või asutise komitee liikmete asemikud, revisjonikomisjon ja viimase asemikud, ametiühingu volinik ja tema asemik valitakse kinnisel hääletamisel. Kõik teised valimised toimetatakse lahtisel hääletamisel. Kinnise hääletamise läbiviimiseks valitakse vähemalt kolmeliikmeline v a l i m i s k o m i s j o n.

Käitiste ja asutiste komiteed valitakse kohaliku käitise või asutise üldkoosolekul ametiühinguliselt organiseeritud töötajate poolt. Üldkoosoleku kutsub kokku vastava tööstusharu ametiühing. Koosolek valib oma hääleõiguslike osavõtjate hulgast koosoleku presiidiumi ja vähemalt kolmeliikmelise komisjoni. Viimane on lahtisel hääletamisel häälte lugejaks.

Üldkoosolek on otsusevõimeline, kui temast võtab osa $\frac{2}{3}$ käitise või asutise ametiühinguliselt organiseeritud tööliskonnast, kui sellest arvust piisab kõigi üldkoosolekul valimisele tulevate organite valimiseks. Kui üldkoosolekule ei ilmu vajalikul määral ametiühinguliselt organiseeritud töötajaid, siis peetakse järgmine koosolek mitte varem kui järgmisel päeval sama päevakorraga.

Kandidaadid, kui ka nende ülesseadjad peavad olema ametiühinguliselt organiseeritud töötajad. Hääletamine on avalik ja presiidiumi järelevalve all, sääljuures kandidaatide esitamisel peab nende ülesseadmist põhjendama. See loob eeldusi, et komiteedesse pääs ei ole juhuslik.

†

Käitise või asutuse ametiühingu komitee tegevuse kontrollimiseks valitakse kolmeliikmeline revisjonikomisjon.

Valimistega seoses olevad kulud katab valimisi korraldanud ametiühing.

B. Komiteede koosseis ja sisemine töökorraldus.

a. Liikmete arv.

Komiteede liikmeid ja nende asetäitjaid valitakse järgmisel arvul: käitises või asutises, kus üldkoosoleku kokkukutsumise ajal on töötajaid

25 - 100	valitakse 3 komitee liiget ja 1 asemik,
101 - 300	" 5 " " " 2 asemikku,
301 - 500	" 7 " " " 2 " ,
501 - 1000	" 9 " " " 3 " ,
1001 - 1500	" 11 " " " 3 " ,
1501 - 2000	" 13 " " " 5 " ,
2001 - ja enam	" 15 " " " 5 " .

b. Komiteede organid.

Komiteed juhib käitiste ja metiühingute komitee-

de määruse järgi juhatus, kes koosneb semehest, sekretärist ja laekurist. Esimehe ülesandeks on peale komitee koosolekute juhtimise organisatsiooni töö korraldamine. Ta on üldiseks juhiks ja kooskõlastajaks komitees. Ta kutsub kokku erakorralised komitee koosolekud. Sekretärile kuulub kohaliku kultuuritöö juhtimine. Laekurile allub palga ja korteriküsimuste lahendamine. Kui komitee juhatus on suurem kui kolmeliikmeline, võidakse jagada ka teisi ameteid.

Komitee peab oma koosolekuid vähemalt kord nädalas. Töölajal on võimaldatud koosolekute pidamine ainult erilisel tungiva vajaduse korral. Neil juhtudel võib koosolekui pidada töölajal ainult administratsiooni nõusolekul. Samuti võib administratsiooni nõusolekul koosoleku ajaks komitee liikmeid töölt vabastada.

Et komiteed suudaksid oma ülesandeid täita, selleks vabastatakse tööst, alates esimehest, komitee liikmeid vastavalt töötajate arvule järgmiselt: kui käitises on 200 - 400 töötajat, siis vabastatakse komitee esimees pooleks töölajaks; kui on 401 - 600 töötajat, siis vabastatakse komitee esimees kogu töölajaks; kui on 601 -

1000 töötajat, siis vabastatakse komitee esimees ja sekretär kogu tööajaks; kui on 1001 - 2000 töötajat, siis vabastatakse kolm komitee liiget.

Tööseaduste Koodeksi § 159 järgi NSVL komitee liikmete arv, kes vabastatakse alalisest tööst terveks tööajaks, on järgmine:

käitistes kuni 300	töötajat	vabastatakse	mitte üle 1,
"	300 - 1000	"	" " 2,
"	1000 - 5000	"	" " 3,
"	üle 5000	töötaja	" " 5.

Oma alalisest tööst vabastatud komitee liikmed saavad oma kvalifikatsioonikohast töötasu edasi, kuid mitte vähem vastava tariifi määrast.

Töölt vabastatud komitee liikmetele garanteeritakse nende volituste lõppemisel samas ettevõttes, asutuses või majapidamises edasitöötamise võimalus alustel, mis olid teenistuslepingus enne komiteesse valimist, arvestades muudatusi, mis lepingus tehti komitees olemise ajal.

Komitee liikmete palga maksab vastav ametiühing.

Tööliste ja teenijate komiteede ülalpidamiseks annab vahendid vastava ettevõtte või asutuse administrat-

sioon eelarve järgi, mis on kinnitatud vastava ametiühingu poolt. Neid summasid võib komitee kasutada ainult ametiühingu poolt antud eeskirjade alusel.

C. Komiteede volituste kestvus.

Komitee, revisjonikomisjoni ja ametiühingu voliniku volitused algavad päevast, millal üldkoosoleku presiidium saab ametiühingu juhatusele teate valimiste kinnitamise kohta, ja kestavad üks aasta.

Enne volituste aastase tähtaja möödumist võib volitus lõppeda EAK määruses §47 ettenähtud põhjusil.

D. Komiteede ülesanded.

Tööseaduste Koodeksi §158 järgi vabriku, tehase ja kohaliku (tsehhi) komitee ülesandeks on tema läbi tööliste ja teenijate huvide esindamine ja kaitsmine ettevõtte või asutise administratsiooni, valitsusasutuste ja organisatsioonide ees.

Ametiühingu komitee ja ametiühingu voliniku ülesandeks on eriti: tööliste revolutsioonilise klassi-

teadvuse tõstmine ja süvendamine laialdase kultuuritöö organiseerimise kaudu; kasvatada töötajates kommunistlikku suhtumist töösse ja kaasa aidata otstarbekamate tootmisviiside leiutamiseks ja ellurakendamiseks pidevate nõuannete läbi käitise või asutuse juhatusel.

Komiteede liikmeil on õigus takistusteta külastada oma käitise tööruume, osakondi, laboratooriume jne

Komitee tähtsaks ülesandeks on organiseerida sotsialistlikku võistlust ja stahhaanovlikku töötamist, kõvendada töödistsipliini ja enesekriitikat; abistada ja kontrollida administratiivsete korralduste elluviimist; lahendada töökonflikte, osa võtta palganormide ja tüki- töö-tariifide väljatöötamisest ja valvata nende täitmise järgi; teostada kontrolli töökaitse ja sotsiaalkindlustuse seaduste ning määruste rakendamise ja teostamise üle, korraldada kohapealset sotsiaalkindlustust.

EAK poolt välja antud määruse kohaselt ametiühingu komitee ja ametiühingu voliniku ülesandeks riiklikes ja kooperatiivsetes käitistes ning asutistes on: hoolitseda ametiühingu kohaliku käitise või asutuse organisatsiooni normaalse töötamise eest; kasseerida liikme-

maksu, millest teatav osa jääb komitee käsutusse, teine osa aga läheb edasi vastavale ametiühingule; pidada korras üldine kohaliku käitise ametiühingu organisatsiooni asjaajamine; käitise või asutuse varanduse kaitse ja säilitamine; ametiühingu otsuste elluviimine.

Administratsioon on kohustatud komiteele teatama kõigist eelseisvatest tööliste ja teenijate palkamistest ja neist, kes on võetud tööle. Komitee võib hiljemalt kolme päeva jooksul teatada oma seisukohad tööle võetud töölise vastu, kui töölevõtmine on toimunud kehtivate seaduste või kollektiivlepingu vastaselt. (TSK §161). Kui administratsioon komitee seisukohaga ei nõustu, võib komitee anda küsimuse töökaitse järelvalveorganite lahendada, kelle otsused on lõplikud. (TSK §161).

Tööliste vabastamisest koosseisude vähendamise otstarbel tuleb sellest komiteele teatada vähemalt 2 nädalat enne vallandamist. (TSK §161).

Ettevõtte või asutuse administratsioon ei või teha mingeid takistusi komiteede või nende liikmete ülesannete täitmisel. (TSK §161),

Komiteed teostavad koha peal tööliste organi-

seerimis- kultuur- ja kasvatustööd. Leninistlik-stalinliku kasvatustöö läbiviimiseks organiseeritakse käitiste ja asutiste juure klubisid, punaseid nurki, raamatukogusid, kinoetendusi, mitmesuguseid vaba aja kultuurilist veetmist taotlevaid ringe, näiteks male-, muusika-, ilukirjanduse-, spordi- jne. ringe.

2. KOMISJONID JA TOIMKONNAD.

Käitise või asutuse komitee ja ametiühingu volinik on õigustatud oma ülesannete teostamiseks ellu kutsuma vajalikke komisjone ja toimkondi.

Komisjonide ja toimkondade volitused ei saa kesta kauem, kui komitee või ametiühingu voliniku enda volitused.

A. Jaoskonna komiteed.

EAK poolt antud sellekohase juhendi järgi käitistes, kus on enam kui 100 töötajat, ja kus tööjaotusest tingituna on jaoskonnad, valitakse jaoskonna komiteed, mis on käitise komiteede abiorganeiks.

Jaoskonnakomiteede ülesandeks on lahendada jaos-

konna piires eriküsimusi töö- ja palgatingimuste, töökaitseadeldiste jne. kohta.

B. Rühmorganisaatorid.

Tiheda sideme loomiseks käitises töötajatega moodustatakse rühmorganisaatorite võrk. Rühma organisaa-
tor valitakse käitises või asutuses iga 20 töötaja kohta.

Rühma organisaaatori ülesandeks on kontakti pi-
damine rühma ja komitee vahel.

C. Komisjonid.

Kõigi ettevõtete, asutuste ja tehaste kohali-
ke komiteede ja osakondade juures organiseeritakse mitme-
suguste ülesannetega komisjone.

a. P a l g a k o m i s j o n i d.

Üleliidulise Ametiühingute Kesknõukogu poolt
28. aprillil 1940. a. antud vabriku- tehaste ja kohalikkude
komiteede palgakomisjoni määruse järgi organiseeritakse
need komisjonid selleks, et ametiühingute liikmeid ra-
kendada laialdasele aktiivsele osavõtmisele töötasu ja

töö organisatsiooni küsimuste otsustamisest.

Palgakomisjonid organiseeritakse vabriku, tehase ja kohaliku (tsehhi) komitee poolt nende liikmete, stahhaanovlaste, rünnaktöölaliste, inseneride- tehniliste tööliste ja teenijate keskel koosseisus 3 - 21 inimest, sõltuvalt ettevõtte või asutuse tööliste arvust, kusjuures see koosseis kinnitatakse vastava komitee poolt, kes on ühtlasi komisjoni juhatajaks.

Palgakomisjon aitab organiseerida tööviljakuse hulgalist tõstmist, distsipliini kõvendamist, produktsiooni kvaliteedi parandamist, sotsialistliku võistluse ja lööktöö kaudu. See on palgakomisjoni suur ülesanne, sest Lenini sõnade järgi on tööviljakus kõige tähtsam ja peaasi uue ühiskondliku korra võidule.

Palgakomisjon organiseerib kontrolli sotsialistliku lepinguga võetud kohustuste täitmise üle; valvab, et administratsioon õieti hindaks tööliste, stahhaanovlaste ja rünnaktöölaliste tööd. Kontrollib tööde ja tööliste õieti jaotamist liikidesse, nende kasutamist vastavalt kvalifikatsioonile, võttes osa administratsiooni poolt kvalifikatsioonitariifi juhiste väljatöötamisest,

samuti esinedes vabriku, tehase komiteele neis küsimusis ettepanekuiga;

peab süstemaatilist võitlust tööseisakute ja praaktöö vastu, nõudes põhjuste likvideerimist ja võttes süüdlasi vastutusele.

Palgakomisjon aitab käitise administratsiooni tööliste tehnilisel väljaõpetamisel, organiseerides stahhaanovlastest tööliste ja teenijate kogemuste edasiandmist, selleks värvates töölisi ja teenijaid stahhaanovlaste kooli; korraldab loenguid ja seltskondlikke brigaate vastavate töökogemuste ja töövõtjate edasiõpetamiseks, ühtlasi populariseerides võistluse eesrindlasi käitise ja selle osakondade ajalehtedes ja raadio kaudu, klubides ja kultuurhoonetes; võtab osa seadeldiste, instrumentide, töövahendite ja toodete ülevaatuses; annab kõigi vahenditega kaasabi leidurite, töölistest ratsionaliseerijate loova algatuse arendamiseks; organiseerib koos käitise administratsiooniga leiduritele ja ratsionaliseerijatele tehnilist abi, valvab esitatud ettepanekute ja täienduste arvestamise ning elluviimise üle.

Juhul, kui administratsioon keeldub komisjoni-

de ettepanekute ellurakendamisest, läheb küsimus lahendamisele vastavasse komiteesse.

Palgakomisjon teostab kontrolli üksikute kutsete tööliste, teenijate töötasude kohta, selgitades tööliste ja teenijate kategooriate töö hindamise vahekordi, võttes tarvitusele abinõusid väärnämete kõrvaldamiseks. Kontrollib valitsuse poolt töötasu kohta antud korralduste täitmist; valvab tööpalka õiglase väljamaksmise üle; teeb ettepanekuid vastavale komiteele palga arvestamiseks.

Palgakonfliktide komisjoni ülesandeks on lahendada kõiki tüliküsimusi kehtivate töökaitseseaduste ja määruste alusel, samuti muid tööga seoses olevaid konflikte.

Palgakomisjon töötab plaani järgi, mis kinnitatud vastava komitee poolt, aga täidab ka üksikuid komitee ülesandeid.

b. Elukorteri ja olustiku komisjon.

Üleliidulise Ametiühingute Keskkomitee poolt
27. mail 1940.a. antud määruse järgi elukorteri ja olus-

tiku komisjonid organiseeritakse selleks, et ametiühingute liikmete laialdasi hulki kaasa tõmmata tööliste ja teenijate olukorra parandamise aktiivsele tööle.

Komisjon organiseeritakse kõigi ettevõtete, asutuste, vabriku, tehaste ja kohalike komiteede juure. Nad on 3 - 21-liikmelised ja töötavad vastavate komiteede juhtimisel.

Need komisjonid kontrollivad tööliste sööklaid, einelaudu, produktide väärtust, hinda, hoidmist, arvestamist ja tarvitamist ning sanitaareeskirjade täitmist.

Elamu ja olustiku komisjonid valvavad selle järgi, et elukorterite ehitusprogrammi korralikult täidetaks, et selleks riigi poolt kulutatud summad õiget ja täielikku kasutamist leiaksid; aitavad töölistele ja teenijatele kaasa nende individuaalsete aedade asutamisel. Samuti kuulub neile summade kontrollimine, mis riigi poolt assigneeritud individuaalseks elukorterite ehitamiseks ja võtavad osa nende nimekirjade koostamisest.

Komisjon aitab kaasa administratsiooni poolt ettevõtte või asutuse hoonetes ja ühiselumajades eluruumide jagamist, ühtlasi kontrollib nende eluruumide ette-

valmistamist talveks, sanitaarolukorda, üürivõtmist ja kommunaalülesannete eest tasumist.

Komisjon töötab gruppides, milleks on:

1) sööklate ja einelaudade kontrollgrupp, 2) magasinide, kioskite ja kaubapunktide kontrollgrupp, 3) elukorterite ehitamise ja tööliste ühiselumajade kontrollgrupp, 4) õmb-lus-, parandustöökodade-, saunade ja pesukodade kontroll-grupp.

c. K u l t u u r i t ö ö k o m i s j o n .

Kultuuritöö komisjoni ülesandeks on klubide, punaste nurkade, raamatukogude, aedade, parkide jne, asu-tamine ja juhtimine.

d. S p o r d i ü h i n g .

Spordiühing teotseb eripõhikirja alusel käitise või kohaliku komitee juures töötajate kehakultuuri aren-damiseks.

e. V a s t a s t i k u n e a b i s t a m i s e k a s s a .

Vastastikune abistamise kassa kutsutakse ellu, kui asutuses töötab vähemalt 25 ametiühingu liiget ja need selleks soovi avaldavad.

g. N a i s- ü h i s k o n d l i k u
t e g e v u s e n õ u k o g u.

Käitise või kohaliku komitee juure võidakse organi-
seerida nais-ühiskondliku tegevuse nõukogu, mis moodusta-
takse tööliste, teenijate ja insener-~~teh~~hniliste töötajate
naistest. Nõukogu töötab komitee juhtimisel ja võtab osa
osakondade tööst.

Nais-ühiskondliku tegevuse nõukogud võivad kont-
rollida toitluspunktide, lasteaedade, lastesõimede tege-
vust, haiglate, polikliinikute ja ambulatooriumide tööd.

3. KLUBID.

Ametiühingute kaudu moodustatakse suuremate käi-
tiste juures klubid, kus käitise tööliskonnal on kasuta-
miseks raamatukogud, lugemislauad ja võimalus töötada
õpiringides ning kuulata loenguid ja referaate.

Lähemat selgitust klubide kohta annab ametiühin-
gute klubi määrused, mis kinnitati 13. juunil 1940.a. Üle-
liidulise Ametiühingute Keskkomitee ^{nõukogu} presiidiumi poolt.

Ametiühingu klubi organiseeritakse vastava komi-

tee poolt Ametiühingu Keskkomitee otsusel.

Klubil on juhatus ja revisjonikomisjon. Tulusid saab klubi vastavate ametiühingute organisatsioonidelt ja klubi maksulistelt üritustelt.

Klubi töötab vabriku, ütehase või kohaliku komitee juhtimisel. Klubi, mis on organiseeritud oblasti, krai, vabariigi, või linna Ametiühingute Keskkomitee poolt, tegutseb Ametiühingute Keskkomitee juhtimisel.

Ametiühingute klubi määruse järgi on ametiühingu klubi ülesandeks kommunistliku kasvatus ja tööliste kultuurilise puhkuse organiseerimine. Klubi terve tegevus peab olema suunatud töötajate kasvatamisele aktiivseteks ja teadlikkudeks kommunistliku ühiskonna ehitajateks.

Ametiühingu klubi abistab töölisi ja teenijaid marksismi-leninismi ja Kommunistliku (b) Partei ajaloo tundmaõppimisel; organiseerib propagandat NSVL põhiseaduse, rahvaste ajaloo ja Stalini plaani kohta, mis käsitleb järjekindlat üleminekut sotsialismilt kommunismile; teeb agitatsiooni Üleliidulise Kommunistliku (B) Partei ja Nõukogude Valitsuse otsuste seletamiseks; organiseerib

jooksvate poliitiliste sündmuste seletamist.

Klubi annab abi ametiühingutele nende otsuste täitmisel ja uute liikmete organiseerimistöös; aitab kaasa töötajate nõukogude volinike, ametiühingute organite ja rahvakohtunike valimistele.

Klubi kannab hoolt tööliste ja teenijate kultuurilis-tehnilise taseme tõstmisel, populariseerides teaduse, tehnika, kirjaduse ja kunsti saavutusi.

V. S O T S I A A L K I N D L U S T U S

ja

T Ö Ö K A I T S E.

Tähtsaks ülesandeks ametiühingutel oniriigi poolt ametiühingutele usaldatud kontrolli teostamine majandusorganite poolt töökaitse seaduste täimise üle.

T e r v i s h o i u l i s t j ä r e l v a l -
v e t tööstuskäitistes aitab riikliku tööstustervis-
hoiu inspeksiooni inspektorite ja nende abide kõrval
teostada eriline ametiühingute organisatsiooni poolt va-
litud i n s p e k t s i o o n, kuhu kuuluvad: tööinspek-
tor tervishoiu inspektor ja tehniline inspektor. Oma töös

toetub inspeksioon laialdasele ametiühingu aktiivile ja ühiskondlikele inspektoreile, kes valitakse vabriku või tehase organisatsioonide poolt ja kes teostavad järelvalvet töökaitse eeskirjade täitmise üle.

Inspeksiooni ülesandeks on vahendite käsitamine töötingimuste tervendamiseks ja tööõnnetuste vältimiseks ning kontroll nõuete täitmise üle.

Ametiühingud teostavad NSVL tööliste kindlustamist. Käitistes töötavad ametiühingute sotsiaalkindlustuse komisjonid ja delegaadid, volinikud.

Ametiühingud on kohustatud pöörama tõsiselt tähelepanu tööinspeksioonikvalifikatsiooni tõstmisele, tema koosseisu kõvendamisele asjatundlike töötajatega vastavalt tööalalt; laialdase vabatahtlike inspektorite aktiivi värbamisele kõigepealt stahhaanovlastest, kvalifitseeritud tööliste ja teenijate keskel.

L Ö P P S Ö N A.

Kokkuvõttes ENSV ametiühingud, mis on loomisel ja reorganiseerimisel NSVL ametiühingute eeskujul, on va-

batahtlikud massilised organisatsioonid, mis on rajatud demokraatlikule tsentralismile.

Igäüks peab oma ametikohal ja tegevuses sotsialismi kiireks võiduks täitma oma kohustusi ja andma parima. Revolutsioonilise valveloleku kõvendamisega ja töödistsipliini järjekindla tõstmisega pannake alus suuremale valmistusele ja saaduste kõrgemale kvaliteedile.

Ametiühinguil on siin suur ja vastutusrikas ülesanne. Nad peavad omale juhiseks võtma Lenini sõnad: "Ametiühingute ülesandeiks on olla uue elu ehitajateks, olla kasvatajateks miljonitele ja kümnetele miljonitele, kes oma kogemustest õpiksid mitte tegema vigu, hülgame vanu eelarvamusi, oma kogemustest õpiksid valitsema riiki ja valitsema tootmist, - ainult selles on ekssimatu tagatis, et sotsialism võidab täielikult, lülitades välja kõik võimalused kapitalismi tagasipööramiseks."

K a s u t a t u d k i r j a n d u s .

1. RSFSR kodeks zakonov o trude. 1937.a.
2. Položenie o komissii zarabotnoi platõ fabritsno-zavodskovo i mestnovo komiteta. 1940.a.
3. Tipovoi ustav kassõ vzaimopomoštši pri fabritsno-zavodskom (mestnom) komitete. 1940.a.
4. V pomoštšj fabritsno-zavodskim i mestnõm komitetam.1940.a.
5. B. Markus: Trud v sotsialistitšeskom obštšestve. 1939.a.
6. Rabota profsojuznovo kluba. 1939.a.
7. Stalin: "Voprosõ Leninizma. 1940.a.
8. Ajakiri "Tõõ ja Tervis".

427931

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00663666 8